

Het is maar goed dat de rechter checkt of zo'n oliewinstbelasting voor ExxonMobil geen willekeur is

Door [Menno Tamminga](#) - 11 januari 2023

Geplaatst in [Bedrijfsleven](#) - [Overheid](#) - [Rechterlijke macht](#)

Miljardenwinsten maken én naar de rechter stappen om een extra Europese belasting aan te vechten. De Amerikaanse oliereus ExxonMobil doet het en publieke wrevel is zijn loon. Dat gaat van de kwalificatie 'schaamteloze geldwolven' tot oproepen tot een boycot. Waarom zoveel wrevel?

De onstuimig gestegen olie-, gas- en stroomprijzen spekken de winst van de energiebedrijven. De Europese Unie wil de extra winsten gedeeltelijk afromen en de opbrengst gebruiken om de sociale gevolgen van de prijsverhogingen op te vangen.

ExxonMobil heeft ook belangen

Uit het ongenoegen over de rechtszaak van ExxonMobil spreekt willekeur. Alsof er ballotage bestaat voor wie wel en wie niet naar de rechter mag stappen. Alsof een grote Amerikaanse oliemaatschappij met 43 miljard dollar winst in de eerste negen maanden van 2022 minder aanspraak kan maken op rechtszekerheid dan 'gewone' mensen, kleine bedrijven of actiegroepen. Alsof ExxonMobil niet ook belangen te verdedigen heeft, in dit geval: economische belangen van werknemers en aandeelhouders, waaronder beleggings- en pensioenfondsen. En alsof deze belangen niet ook een rol mogen spelen.

Exxon Mobil zelf claimt dat Europese landen en dus burgers last van de belastingheffing krijgen, omdat het concern zijn investeringen in de regio zou kunnen verlagen gezien dit fiscale vestigingsklimaat. Dat is vooralsnog ketelmuziek. ExxonMobil overgiet economische belangen met een sausje van publieke belangen.

Het is maar goed dat de rechter checkt of zo'n oliewinstbelasting voor ExxonMobil geen willekeur is

Rijk dankzij Gronings gas

De wrevel laat zich, althans in Nederland, ook verklaren door de rol van ExxonMobil in de gasboringen in Groningen. De Amerikanen zijn extra rijk geworden dankzij het Groningse gas. ExxonMobil is met Shell, inmiddels een Brits bedrijf, eigenaar van de NAM, de Nederlandse Aardolie Maatschappij. ExxonMobil vond het meer dan vervelend dat het rijke Groningse aardgasveld niet verder wordt geëxploiteerd, zo werd vorig najaar duidelijk in de verhoren van de parlementaire enquêtecommissie die de gaspolitiek onderzoekt. ExxonMobil moest ook even slikken toen bleek dat er geen compensatie is voor de gemiste winst op het Groningse gas. De winning van het gas wordt gestaakt om de kans op aardbevingen in elk geval te verkleinen.

Het is al met al niet afkeurenswaardig, maar juist heel goed dat ExxonMobil naar de rechter stapt. Geen enkele Europese burger wil toch een arbitraire belastingheffing, die de toets van de rechter niet doorstaat? Bescherming tegen willekeurig opgelegde overheidsheffingen moet toch een grondrecht zijn.

Nederlanders zouden ervan doordrongen moeten zijn dat almacht van de overheid tot excessen leidt. Zie het toeslagenschandaal. Zie ook de weigering van de overheid om de jarenlang teveel geïncasseerde vermogensrendementsheffing terug te betalen aan burgers die geen bezwaar hadden aangetekend tegen de wet en dus 'geplukt' zijn.

Actiegroepen ook succesvol

Of zijn de critici van ExxonMobil bang dat de Amerikaanse gigant de beste advocaten kan betalen, die de pleidooien van de Europese Commissie zullen overtroeven? Dat het concern op die manier toch de extra winstheffing weet te ontlopen. Hou maar vertrouwen in de rechtsstaat, is een beter devies.

De recente praktijk laat zien dat een rechtszaak van grote ondernemingen geen gelopen race is. Eind vorig jaar wees de rechter bijvoorbeeld de eis van financiële compensatie voor de sluiting (per 2030) van hun nog niet zo oude kolencentrales van energieconcerns RWE en Uniper van de hand. De overheid mocht de maatregelen nemen.

De praktijk laat óók zien dat actiegroepen succesvol kunnen zijn. Een kongsi van actiegroepen en burgers onder leiding van Milieudefensie won in 2021 een historische rechtszaak tegen Shell. Het concern moet de CO2-uitstoot van het bedrijf, toeleveranciers en klanten in 2030 met 45 procent gereduceerd hebben ten opzichte van 2019.

Deze uitslag, waartegen Shell overigens in hoger beroep is gegaan, boezemt de top van het Nederlandse bedrijfsleven en werkgeverslobby VNO-NCW angst in. Men vreest herhaling. Voor je het weet volgen nieuwe rechtszaken tegen andere bedrijven waarbij de rechter zich moet uitspreken over relatief vage teksten van internationale verdragen en een belangenafweging moet maken. Het is een van de redenen dat bestuursvoorzitter Peter Berdowski van sleep- en baggerbedrijf Boskalis een vertrek uit Nederland serieus zegt te overwegen.

Het is maar goed dat de rechter checkt of zo'n oliewinstbelasting voor ExxonMobil geen willekeur is

Maar misschien geldt hier ook: een mens lijdt dikwijls het meest door het lijden dat hij vreest, doch dat nooit op zal dagen. Want als het zo makkelijk zou zijn om bedrijven via de rechter tot schadevergoedingen of een strategiecorrectie te dwingen, zouden actiegroepen dat elke dag wel doen. Maar dat doen ze niet.

Lobby en onderonsjes

De rechtszaken zijn per saldo een afspiegeling van het feit dat het ondernemingsklimaat verhardt. De actie van ExxonMobil laat zien dat sommige bedrijven best willen opkomen voor hun belangen, ook al zou het concern de belastingheffing gezien de winsten zonder veel problemen kunnen betalen.

Inmiddels zie je ook een interessante trendbreuk op de beurs. ExxonMobil is meer waard (aantal aandelen vermenigvuldigd met de beurskoers) dan de voormalige duurzame lieveling Tesla, de fabrikant van elektrische auto's. De verhouding aan het begin van deze week: 357 miljard dollar voor Tesla, 455 miljard dollar voor ExxonMobil.

Met de rechtszaak kiest ExxonMobil ervoor om zijn belangen in de rechtszaal en dus in de openheid van de publieke arena over het voetlicht te brengen. Dat is een stap vooruit ten opzichte van de lobby in Haagse en Brusselse achterkamertje en van de politieke onderonsjes waar de burger geen weet van heeft. Leg de kaarten maar op tafel.

[Menno Tamminga](#) is een van de tientallen prominente auteurs van ons online magazine.

De lezers maken Wynia's Week mogelijk, ook in 2023. Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!